

КРИЗИС-МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Данайканич О.В., старший викладач

Цицика М.Ю., старший викладач

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

На початку ХХІ ст. глобальні процеси значно прискорилися під впливом радикальних змін у сфері економіки, політики, виробництва, торгівлі, фінансів, транспорту, культури, інформації, комунікації та інших сферах суспільного життя, що визначає історичні долі багатьох держав на всіх континентах та направлене на посилення взаємозалежності інтернаціональної і національної діяльності.

У сучасному світі глобалізація справляє домінуючий вплив на розвиток будь-якої держави та кожного суб'єкта господарювання. Що відстежується, з однієї сторони, через розповсюдження інновацій у сфері технологій і менеджменту, активний обмін товарами, послугами, інвестиціями, тим самим вона сприяє підвищенню ефективності функціонування національних економік, а з іншої – посилюється нерівномірність, асинхронність та диспропорційність розвитку.

Управління та забезпечення діяльності суб'єктів господарювання пов'язане з появою низки негативних чинників впливу на функціонування підприємств, які, зазвичай, характеризують як ризики та загрози. Урахування цих чинників у процесі прийняття управлінських рішень знижує ймовірність недоотримання (втрати) доходу чи прибутку, погіршення економічного стану, виникнення кризової ситуації чи банкрутства підприємства.

Криза (crisis) – це виникнення ситуації, за якої суспільство (організація, місто, нація) відчуває гостру загрозу основним цінностям життєзберігаючих функцій, на яку воно має невідкладно реагувати, незважаючи на наявність певної невизначеності. На мікроекономічному рівні криза – це переломний етап у функціонуванні будь-якої системи, на якому вона піддається впливу з зовні або з середини, що вимагає від неї якісно нового реагування.

Причинами кризової ситуації на підприємстві є фактори як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. До факторів зовнішнього середовища відносяться: зниження платоспроможного попиту, втрата налагоджених господарських зв'язків, ринків закупівлі та

збуту, суттєве збільшення цін на енергоносії, недосконале законодавчо-правове поле господарської діяльності тощо. До факторів внутрішнього середовища слід віднести неефективна та недієва система управління діяльністю суб'єкта господарювання, відсутність кваліфікованих кадрів, недостатнє фінансування (чи його повна відсутність) інноваційних технологій у виробничій діяльності та новітніх механізмів управлінської сфери тощо.

Кризовий стан призводить до ослаблення життєвих сил господарюючих суб'єктів, дисбалансу та неможливості досягнення раніше поставлених цілей. Крім того, руйнуються окремі елементи і підсистеми. Проте кризи не можна однозначно оцінити як негативний або навіть згубний явище. Природно, вони не можуть відбуватися без певної напруженості, викликані, наприклад, суперечностями між технологією і навколишнім середовищем, між рівнем технологій і кваліфікацією персоналу і т.п. Але в кінцевому підсумку при правильному виборі антикризової програми і послідовною та повною її реалізацією кризи призводять до стабілізації на новому етапі розвитку.

З точки зору антикризового управління дуже важливо класифікувати ознаки кризи, визначити їх оптимальний набір, що дозволить оцінити ситуацію, своєчасно індукувати наближення кризи, оцінити можливі наслідки і розробити програму виходу з кризи. При цьому слід враховувати, що небезпека кризи існує завжди, хоча б у силу існування випадкових непередбачуваних криз, і пам'ятати, що криза не тільки може чинити негативний вплив на розвиток суб'єкта, але і бути генератором якісної позитивної його трансформації, переходу на наступний, більш високий рівень розвитку.

При розгляді кризи як поліструктурного і поліфункціонального складного явища, що охоплює систему або підсистему, найважливішими її характеристиками є: масштаби кризи, ступінь охоплення об'єкта або процесу, області потенційного розвитку, характер впливу на систему, наслідки для соціально-економічної системи. Тому необхідно визначити конкретний набір ознак кризи і показників для якісної і кількісної оцінки моніторингу системи в її стабільному стані, в передкризовий період, під час кризи і після кризовий період.

На макроекономічному рівні до ознак кризи можна віднести падіння основних економічних показників системи (ВВП, ВРП, обсяги промислового виробництва, зростання інфляції, гіперінфляція, масові банкрутства і т.д.). На мікроекономічному рівні (в масштабах підприємства, організації) слід розглянути такі показники, як значення коефіцієнта покриття та коефіцієнта швидкої ліквідності, значення коефіцієнта забезпеченості власними коштами, наявність збитків за підсумками основної діяльності, наявність збитків за підсумками фінансово-господарської діяльності, значення коефіцієнта платоспроможності, оцінка динаміки показників рентабельності, оцінка тенденції розвитку виробничого потенціалу,

показники ділової активності, оцінка реальності планів стратегічного розвитку, якість облікової політики, наявність корпоративної культури.

Отже, виходячи з зазначеного, можна виділити етапи проведення аналізу кризової ситуації на підприємстві:

- 1) аналіз ймовірності появи та реалізації кризової ситуації, застосовуючи критерії Альтмана, Бівера; факторні моделі Альтмана, Ліса, Таффлера; коефіцієнтний, рейтинговий, факторний методи діагностики кризового стану підприємства;
- 2) аналіз причин виникнення кризи, що включає аналіз очікуваних витрат від наслідків кризи, аналіз ресурсних можливостей запобігання кризі;
- 3) вибір обґрунтованої антикризової стратегії підприємства, яка дозволяє визначити внутрішні резерви протидії банкрутству, наявні фінансові запаси для подолання кризових явищ тощо та контроль за її виконанням;
- 4) розробка та реалізація профілактичних заходів щодо запобігання повторенню кризи.

Для забезпечення ефективності антикризове управління повинно також застосовувати механізмами мінімізації ризиків, і в сукупності це дасть очікувані результати щодо якісних змін в організації та управлінні суб'єктом господарювання, зростанні обсягів виробництва та реалізації продукції, поліпшенні фінансового стану та конкурентоспроможності підприємства, виході на нові ринки збуту, розширенні існуючих ринкових сегментів, покращенні репутації тощо.

Література:

1. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.О. Василенко. – Центр навч. л-ри, 2005. – 208 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eclib.atwebpages.com>.
2. Гудзь Т.П. Система раннього виявлення та подолання фінансової кризи підприємств: Монографія. / Т.П. Гудзь. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2007. – 166 с.
3. Даніч В.М., Пархоменко Н.О. Визначення кризового стану підприємства / В.М. Даніч, Н.О. Пархоменко. // Маркетинг і менеджмент інновацій. – №4. – 2013. – с. 208-218. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_4_208_218.pdf.
4. Євтушенко Н.О. Покращення антикризового управління на підприємстві через механізми мінімізації економічного ризику / Н.О. Євтушенко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – Випуск 1, Том 1. – 2013. – с. 247-251 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/index.php/2225-6407/article/view/16010>.

5. Ткаченко А.М., Калюжна Ю.В. Криза: сутність, класифікація та причини виникнення / А.М. Ткаченко, Ю.В. Калюжна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/5554/%D0%A1.%20122.pdf?sequence=1>.